

Studiehandledning

Lärandeteorier och identitetsskapande i yrkesutbildning (7,5 hp)

YP026U VAL

Höstterminen 2019

Kursansvarig: Jan Pettersson

Institutionen för pedagogik och didaktik

Stockholms universitet
Institutionen för pedagogik
och didaktik
106 91 Stockholm

Besöksadress:
Frescativägen 54
www.edu.su.se

Telefon: 08-16 20 00 (vxl)
Telefax: 08-15 83 54
E-post: jan.pettersson@edu.su.se

Inledning

I denna studiehandledning finner du en beskrivning av kursen, dess mål, innehåll och upplägg. Här finns beskrivet seminariernas innehåll och tider/perioder för inlämning av uppgifter. Examinationsuppgifterna finns under rubriken Examinationsuppgifter. Även betygskriterier och lista över kurslitteraturen är upptagna i denna studiehandledning.

Kontaktuppgifter

Ansvarig lärare: Jan Pettersson

jan.pettersson@edu.su.se

Kursadministratör: Jolina Ekholm

jolina.ekholm@edu.su.se

Universitetskonto och Mondo

Lärplattformen Mondo används i kursen för information kring uppgifter och eventuella förändringar i schemat. Se därför till att du har ett användarnamn och lösenord för Mondo innan du börjar kursen. All löpande information kommer att publiceras under fliken "Anslagstavla" alt. "Filsamling". Om du behöver hjälp eller får problem med Mondo kontaktar du it-supporten för studenter, se: <http://www.su.se/utbildning/studentervice/it-för-studenter/it-support>

Kursens innehåll

Kursen behandlar olika teorier om lärande såsom behaviorism, kognitivism, pragmatism samt situerat och sociokulturellt perspektiv. I kursen presenteras även modern kognitionsforskning där motivation och förståelse lyfts fram som betydelsefulla för att lärande ska ske. Ett annat inslag i kursen tar upp hur olika lärmiljöer påverkar lärandet. Ytterligare ett tema belyser identitetsskapande och olika utvecklingsprocesser i samspelet mellan människor och olika miljöer såsom yrkesverksamheter. I kursen behandlas även observation som metod för analys av en lärsituation. Du kommer att genomföra en observation i lärmiljö och analysera en undervisnings-/lärandesituation utifrån kursens lärandeteorier.

Förväntade studieresultat

Efter genomgången kurs förväntas studenten kunna:

- urskilja, beskriva och jämföra olika teoretiska perspektiv på lärande och utveckling
- använda centrala teoretiska begrepp från kurslitteraturen för analys av lärsituationer
- reflektera över ungdomars och vuxnas lärande och identitetsskapande i olika lärmiljöer

Kursens upplägg

Kursen genomförs som distansstudier på halvfart. Distansformen på kursen betyder att undervisningen är koncentrerad och förlagd till tre sammankomster. Vid sammankomsterna behandlas kursens centrala teman genom föreläsningar, seminarier och gruppdiskussioner. Mellan sammankomsterna sker självstudier med inläsning av kurslitteratur, diskussioner på Mondo, kursuppgifter samt arbete kring kursens examinationsuppgifter. Mondo ska fungera som ett "virtuellt klassrum" och är ett slutet klassrum för studenter som har tillhörighet till denna kurs.

Seminarium 1

Seminariet inleds med en kursintroduktion sedan behandlas identitet, lärmiljöer och vuxnas lärande.

Vidare förbereds för kursuppgift A och B samt examinationstuppgift 1. Inför seminariet läses artikeln av Zitter och Hoeve (2012) samt Henning Loeb och Korp (2012, kap 3–5).

Seminarium 2

På detta seminarium behandlas perspektiv på lärande och viktiga begrepp som motivation och förståelse samt observation. Vidare förberedes för examinationsuppgift 2. Inför seminariet läses Säljö (2015), Phillips och Soltis (kapitel 1-6) och Gärdenfors (2010).

Seminarium 3

Detta är ett ventileringsseminarium då ni presenterar era texter och får återkoppling på dem. Texten skickas till gruppmedlemmarna senast 9/1 kl. 12.00 (2020).

Kursuppgifter

Kursuppgift A Asynkron diskussion

En asynkron diskussion är en diskussion där deltagarna lägger in egna inlägg och kommenterar andras. Till skillnad från en synkron diskussion (chat) behöver deltagarna inte vara inloggade samtidigt utan inläggen görs vid olika tidpunkter inom den tidsram som anges.

Som förberedelse till diskussionen ska du läsa Eriksson, Larsson och Sipos Zackrisson (2009) samt Larsson (2013). Skriv några egna reflektioner om vuxnas lärande i relation till artiklarna. Resonera också om de olika tolkningarna av situationen i klassrummet som tas upp i Eriksson m.fl. Finns ytterligare sätt att förstå det som händer än de författarna bidrar med? Skriv ca en halv till en sida (minst 350 ord) och lägg in ditt inlägg i Mondo under Forum, Gruppnamn, Kursuppgift A. **Inlägg görs senast 8/11.** Du ska också kommentera de andra gruppmedlemmarnas **inlägg senast 11/11.** Uppgiften syftar till att visa att du uppfyller lärandemålet ”reflektera över ungdomars och vuxnas lärande i olika lärmiljöer”. Uppgiften bedöms med betygsskala G eller U.

Kursuppgift B Eget lärande och yrkeskunnande

Denna kursuppgift handlar om lärande. I din roll som pedagog/yrkeslärare är det av vikt att reflektera över det egna lärandet och utvecklingen av ett yrkeskunnande. Skriv en yrkesbildningsberättelse på ca. 1-3 sidor (se pdf, Vad är en yrkesbildningsberättelse?). Den kan ta upp erfarenheter ur den egna yrkesutbildningen eller skildra en episod ur ens arbete som lärare. Texten läggs in i Mondo under Forum, Gruppnamn och Kursuppgift B **senast 20/11.**

Tänk på att det är viktigt att berättelsen handlar om något som varit ovanligt berikande eller klokt eller föredömligt och att den inte ska kännas problematisk att offentliggöra. Dela berättelser i er basgrupp så att ni kan få en inblick i mångfalden av yrkesbildningsmöjligheter och mer perspektiv på den egna berättelsen. Uppgiften bedöms med betygsskala G eller U.

Kurskrav

Kursuppgift A, deltagande i asynkrona diskussionen, samt kursuppgift B är ett kurskrav utöver examinationsuppgifterna.

Vid frånvaro kan ett av de obligatoriska seminarietillfällena kompletteras skriftligt. Vid frånvaro vid två eller flera schemalagda seminarier anses studenten inte ha genomgått kursen och behöver gå om kursen för godkänt betyg. Vid underkänt eller uteblivit arbete krävs omexamination, se nedan.

Examination och betygsättning

Examinationsuppgifterna består av två skriftliga inlämningsuppgifter.

Examinationsuppgift 1

I den första texten ska du visa att du uppfyller lärandemålet

- reflektera över ungdomars och vuxnas lärande och identitetsskapande i olika lärmiljöer

Utgå från Zitter och Hoeve (2012), Henning Loeb och Korp (2012, kap 3-5), Eriksson, Larsson och Sipos Zackrisson (2009) samt Larsson (2013) när du reflekterar över elevers och vuxnas yrkeslärande i olika lärmiljöer.

Zitter och Hoeve (2012) argumenterar för en hybrid lärmiljö. Fundera utifrån deras analysredskap och exempel hur lärande i en yrkeskontext skulle kunna se ut utifrån dina erfarenheter.

I Henning Loeb och Korp (2012) finns resonemang om hur identiteter konstrueras vid yrkesprogram, t ex "den praktiska eleven". Resonera utifrån litteraturen om ungdomars och vuxnas identitetsskapande inom yrkesutbildning och identifiera problem och möjligheter. Resonera även kring yrkeslärares identifikation. För att bli godkänd måste de nämnda titlarna ovan ingå i resonemanget.

Texten bör vara ca 3-4 sidor, textstorlek 12, enkelt radavstånd, exklusive försättsblad och referenslitteratur. Det skall finnas referenser enligt något vedertaget system. Notsystemet och parentessystemet är vedertaget inom samhällsvetenskap. Oavsett vilket referenssystem som används *ange alltid författare, årtal och sida/sidor*. Texten läggs in i Mondo under Uppgifter, Examinationsuppgift 1 **senast 2/12**.

Examinationsuppgift 2

I den andra texten ska du visa att du uppfyller lärandemålen

- urskilja, beskriva och jämföra olika teoretiska perspektiv på lärande och utveckling samt
- använda centrala teoretiska begrepp från kurslitteraturen för analys av lärsituationer.

Förberedelse för examinationsuppgift 2

1. Titta på **filmen** om observation via länk i Filsamling/Mondo, läs **Bjørndal** (2018).
2. Gör en observation av lärandesituation med fokus på lärare, elev eller elevgrupp

Den här texten skrivs med fördel i rapportform, dvs med **rubriker** som t ex **Inledning, Syfte, Teoretiska perspektiv och begrepp, Metod, Resultat/Observation, Analys och Diskussion**. Texten ska byggas upp *kring en observation av ett lärtillfälle som du har gjort*. Med hjälp av några av de centrala teorier/perspektiv/begrepp som behandlats i kursen ska du göra en analys av observationen. Du kan välja att ha fokus på läraren, en elev eller en elevgrupp. Syftet skulle till exempel kunna vara: "Hur kan lärarens undervisning förstås utifrån olika perspektiv på lärande?" eller "Vilket lärande sker i elevgruppen och hur kan lärandet förstås?"

Det som är viktigt att tänka på är att det är du som analyserar lärarens undervisning, dvs. läraren själv behöver inte vara medveten om att hans/hennes handlingar kan ses som ett uttryck för ett visst perspektiv på lärande. Om läraren observeras ingår givetvis beskrivning av sätt att tala, undervisa, kommunicera, bemöta etc. Studeras en elevgrupp kanske det främst är kommunikationen dem emellan som kan ge ledtrådar till det lärande som sker hos individerna/gruppen. Om man vill förstå

en enskild elevs lärande kan man observera handlingar och kommunikation med lärare och elever som leder till att uppgifter löses.

Under rubriken Teoretiska perspektiv och begrepp beskriver du de stora dragen i **minst tre olika perspektiv** på lärande och pekar på likheter och skillnader mellan perspektiven. Lyft fram bärande begrepp i perspektiven, t ex motivation, förstärkning, redskap, kommunikation, mediering, kognitiva strukturer mm. De teorier/begrepp som du sedan använder i din analys ska finnas med i beskrivningen. Har du renodlat din analys utifrån endast ett perspektiv kan du beskriva fler perspektiv med tillhörande begrepp under denna rubrik, men sedan påtala vilket/vilka du kommer att använda för att tolka din observerade lärandesituation. I texten måste du ha med referenser till Phillips och Soltis (2014), Gärdenfors (2010) samt Säljö (2015).

Under rubriken Metod tar du hjälp av Bjørndal (2018) för att beskriva observation som metod i allmänhet samt din observation. Här har du även med Etiska frågor, Urval och genomförande och Materialbearbetning.

Texten bör vara ca 7–10 sidor, textstorlek 12, enkelt radavstånd, exklusive försättsblad, innehållsförteckning och referenslitteratur. Det skall finnas referenser enligt något vedertaget system. Notsystemet och parentessystemet är vedertaget inom samhällsvetenskap. Oavsett vilket referenssystem som används *ange alltid författare, årtal och sida/sidor*.

Den 14/1 ventileras texten. Inför seminariet skickar du texten till den grupp du kommer att tillhöra senast 9/1, kl 12.00. Denna "första version" av examinationsuppgift 2 lämnas också senast 9/1 kl 12.00 in i Mondos inlämningsmapp. Observera att den inlämnade uppgiften ska vara relativt klar, särskilt beträffande teorierna och analysen som står i fokus för återkopplingen. Efter återkoppling den 14/1 finns möjlighet till ändringar och slutlig text läggs in i Mondo under Uppgifter Examinationsuppgift 2 slutversion senast 19/1.

Betyg

Båda examinationsuppgifterna betygsätts utifrån en skala A-F. Vid Fx ges möjlighet att komplettera inom två veckor efter det att kompletteringsbehovet meddelats.

Omexamination

Om du inte lämnar in dina examinationsuppgifter vid det ordinarie examinationstillfället eller får betyg F måste du göra en omexamination. Datum för omexamination Examinationsuppgift 1 är **20/1** och för examinationsuppgift 2 **28/2**.

Datum för inlämningar

Examinationsuppgift 1

Lämnas senast 2/12 i Mondo Uppgifter Examinationsuppgift 1.

Examinationsuppgift 2

Lämnas senast 9/1 kl. 12.00 i Mondo inlämningsmapp samt skickas till övriga i basgruppen. Ventilerings den 14/1. Slutlig version lämnas 19/1 i Mondo Uppgifter Examinationsuppgift 2 slutversion.

Kursuppgift A Asynkron gruppdiskussion i Forum Mondo om vuxnas lärande

Eget inlägg görs senast 8/11 återkoppling till kamrat senast 11/11.

Kursuppgift B Reflektion över eget lärande

Lämnas senast 20/11 i Forum Mondo.

Plagiat

Det är givetvis tillåtet att citera andra källor, men såväl direkta citat som indirekta referat måste alltid vara försedda med korrekta och fullständiga referensuppgifter. Att kopiera eller skriva av ett kortare eller längre avsnitt och ange sig själv som författare till texten är förbjudet. Det betraktas som plagiat. Man får inte heller kopiera sina egna texter som man fått godkända i andra kurser, s.k. självplagiat. Ett exempel på plagiat är att ordagrant eller nästan ordagrant skriva av en text (detta innefattar även delar av en text och enstaka meningar) och inte ange varifrån detta kommer. Plagiat kan även anses vara fallet om du använder andras text så att du får den att framstå som din egen. Andras text kan exempelvis utgöras av kurslitteratur och/eller texter du funnit på nätet eller en studiekamrats hemtentamen. Plagiat betraktas som ett grundläggande brott, inte enbart mot en etablerad forskningsetisk kod, utan även mot ett allmänt förhållningssätt vad gäller egna och andras texter. Plagiat är otillåtet fusk och blir alltid föremål för ett disciplinärende, som kan leda till avstängning. Vid SU kontrolleras texterna mot en databas.

Fusk

Som student vid Stockholms universitet ansvarar du för din egen utbildning. Som en del i ditt ansvar ingår att känna till de regler som finns för studier, examination och för att vistas i lokaler och utnyttja resurser. Enligt de regler som gäller för universitetet får disciplinära åtgärder bland annat vidtas mot student som:

- med otillåtna hjälpmedel eller på annat sätt försöker vilseleda vid prov eller när en studieprestation annars ska bedömas,
- stör eller hindrar undervisning, prov eller annan verksamhet inom ramen för utbildningen.

Disciplinären den behandlas i Stockholms universitets disciplinnämnd. Påföljden kan bli varning eller avstängning för en tid av 1-6 månader. Information om Stockholms universitets regler för examination och disciplinären den finns på Stockholms universitets webbsida www.su.se/regelboken. Lärare är skyldig att anmäla grundad misstanke om fusk till rektor och disciplinnämnden.

Betygskriterier

Betygsättning sker enligt sjugradig målrelaterad betygsskala.

Examinationsuppgift 1

Studenten visar förmåga att:

A ... på ett insiktsfullt, problematiserande och nyanserat sätt reflektera över och resonera om ungdomars och vuxnas lärande i olika lärmiljöer och om deras identitetsskapande och utvecklingsprocesser. Texten innehåller flera utmärkta anknytningar till kurslitteraturen. Struktur och utformning av texten är utmärkt, liksom språk och formalia.

B ... på ett insiktsfullt och nyanserat sätt reflektera över och resonera om ungdomars och vuxnas lärande i olika lärmiljöer och om deras identitetsskapande och utvecklingsprocesser. Texten innehåller flera relevanta anknytningar till kurslitteraturen. Struktur och utformning av texten är mycket bra, liksom språk och formalia.

C ... på ett reflexivt sätt resonera om ungdomars och vuxnas lärande i olika lärmiljöer och om deras identitetsskapande och utvecklingsprocesser. Texten innehåller relevanta anknytningar till kurslitteraturen. Struktur och utformning av texten är bra, liksom språk och formalia.

D ... resonera om ungdomars och vuxnas lärande i olika lärmiljöer och om deras identitetsskapande och utvecklingsprocesser. Texten innehåller relevanta anknytningar till kurslitteraturen. Struktur och utformning av texten är utan större brister, liksom språk och formalia.

E ... resonera om ungdomars och vuxnas lärande i olika lärmiljöer och om deras identitetsskapande och utvecklingsprocesser. Texten innehåller anknytningar till kurslitteraturen. Struktur och utformning av texten, liksom språk och formalia, kan ha vissa brister, men är godtagbara.

F x: Texten behöver kompletteras. Tänkbara brister kan vara något/några av följande: Din argumentation/diskussion innehåller sakfel. Du knyter inte an till kurslitteraturen tillräckligt frekvent. Din språkanvändning och/eller din disposition gör texten svår att förstå. Referenser saknas eller är felaktiga.

F. Texten behöver skrivas om.

Examinationsuppgift 2

Studenten visar förmåga att:

A ... på ett mycket insiktsfullt sätt beskriva och jämföra olika perspektiv på lärande. Beskrivningen och jämförelsen visar på en egen bearbetning av perspektiven och en förmåga att utmejsla det centrala i respektive perspektiv. Observationen är mycket väl beskriven och analysen präglas av reflexivitet, fördjupning, trovärdighet, systematik samt närhet till valt/valda perspektiv och begrepp. I texten finns flera utmärkta anknytningar till kurslitteraturen. Struktur och utformning av texten är utmärkt, liksom språk och formalia.

B ... på ett insiktsfullt sätt beskriva och jämföra olika perspektiv på lärande. Beskrivningen och jämförelsen visar på en förmåga att egen bearbetning av perspektiven och en förmåga att sammanfatta det centrala i respektive perspektiv. Observationen är väl beskriven och analysen präglas av fördjupning, trovärdighet, systematik samt närhet till valt/valda perspektiv och begrepp. I texten finns flera mycket bra anknytningar till kurslitteraturen. Struktur och utformning av texten är mycket bra, liksom språk och formalia.

C ... på ett genomarbetat sätt beskriva och jämföra olika perspektiv på lärande. Beskrivningen och jämförelsen visar på en förmåga att sammanfatta det centrala i respektive perspektiv med egna ord. Observationen är bra beskriven och analysen präglas av trovärdighet, systematik samt närhet till valt/valda perspektiv och begrepp. I texten finns bra anknytningar till kurslitteraturen. Struktur och utformning av texten är bra, liksom språk och formalia.

D ... beskriva och jämföra olika perspektiv på lärande med egna ord. Observationen är bra beskriven och analysen visar på tydliga kopplingar till valt/valda perspektiv och begrepp. I texten finns anknytningar till kurslitteraturen. Struktur och utformning av texten är godtagbara, liksom språk och formalia.

E ... beskriva och jämföra olika perspektiv på lärande med egna ord. Observationen är beskriven och analysen visar på kopplingar till valt/valda perspektiv och begrepp. I texten finns tillräckligt

med anknytningar till kurslitteraturen. Struktur, resonemang och utformning av texten, liksom språk och formalia, kan ha vissa brister men är godtagbara.

F x: Texten behöver kompletteras. Tänkbara brister kan vara något/några av följande: Din redogörelse innehåller sakfel. Framställningen ligger alltför nära författarens. Analys av observation saknas. Du knyter inte an till kurslitteraturen tillräckligt frekvent. Din språkanvändning och/eller din disposition gör texten svår att förstå. Referenser saknas eller är felaktiga.

F. Texten behöver skrivas om.

Om betyget på examinationsuppgift 1 och examinationsuppgift 2 skiljer sig åt väger examinationsuppgift 2 tyngre. Det innebär att om betyget på examinationsuppgift 1 är ett E och betyget på examinationsuppgift 2 är ett D så blir slutbetyget på kursen D. Om betygen är de omvända blir slutbetyget E. Ytterligare ett exempel är om betyget på examinationsuppgift 1 är C och betyget på examinationsuppgift 2 är E. Då blir slutbetyget D. Obs! För att bli godkänd krävs också deltagande i asynkrona diskussioner på Athena och eventuella kompletteringar.

Kursvärdering

Kursen utvärderas genom en digital enkät som blir tillgänglig vid kursens slut. Länk till kursvärderingen läggs antingen ut på Athena eller skickas på mejl till samtliga registrerade studenter.

Kurslitteratur

Bjørndal, C.R.P. (2018). *Det värderande ögat: observation, utvärdering och utveckling i undervisning och handledning*. (Andra upplagan). Stockholm: Liber. (Kap 1-2)

*Dovermark, M. (2012). Yrkesval eller utsortering? I: I. Henning Loeb & H. Korp (Red.), *Lärare och lärande i yrkesprogram och introduktionsprogram* (ss. 75–94). Lund: Studentlitteratur.

Eriksson, L. & Larsson, S., & Sipos Zackrisson, K. (2009). Hur formas egentligen vuxnas undervisning? I M. Abrandt, D. & I. Carlsson (Red.), *Lärande på vuxnas vis: vetenskap och beprövad erfarenhet* (ss. 79–99). Lund: Studentlitteratur. (Finns som pdf-fil i Athena)

Gärdenfors, P. (2010). *Lusten att förstå. Om lärande på människans villkor*. Natur & kultur.

*Korp, H. (2012). Identitetserbjudanden och lärar-elevrelationen. I: I. Henning Loeb & H. Korp (Red.), *Lärare och lärande i yrkesprogram och introduktionsprogram* (ss. 95–112). Lund: Studentlitteratur.

Larsson, S. (2013). *Vuxendidaktik*. Stockholm: Natur och Kultur (kursurval finns som pdf i Athena).

Levinsson, M. & Nordlund, A. (2018). En samtida diskurs om hjärnans betydelse för undervisning och lärande: Kritisk analys av artiklar i lärarfackliga tidskrifter. *Utbildning & Lärande*, 12(1), 7–25.

Phillips, D. C. & Soltis, J. F. (2014). *Perspektiv på lärande* (2:a uppl.). Lund: Studentlitteratur. (kap 1-6).

*Rosvall, P.-Å. (2012). Yrkesutbildning i förändring? Konsekvenser för undervisningen. I: I. Henning Loeb & H. Korp (Red.), *Lärare och lärande i yrkesprogram och introduktionsprogram* (ss. 57–74). Lund: Studentlitteratur.

Säljö, R. (2015). *Lärande. En introduktion till perspektiv och metaforer*. Gleerups: Malmö.

Zitter I., & Hoeve, A. (2012). *Hybrid Learning Environments: Merging Learning and Work Processes to Facilitate Knowledge Integration and Transfusion*. OECD Education Working Papers, (81), OECD Publishing. <http://dx.doi.org/10.1787/5k97785xwdfv-en>

* kapitel i antologi

Referenslitteratur

Dreyfus, S.E. (2004). The Five-stage Model of Adult Skill Acquisition. *Bulletin of Science, Technology & Society*, 23(3), 177–181. DOI: 10.1177/0270467604264992

Lagercrantz All, K. (2017). *Delaktighet-och lärprocesser I yrkesutbildning En studie av vuxna elevers erfarenhet av vård-och omsorgsutbildningen inom Komvux*. Doktorsavhandling i pedagogik vid Stockholms universitet. Institutionen för pedagogik och didaktik.

Schön, D. (1987). *Educating the reflective practitioner*. San Francisco: Jossey-Bass Publishers. (Kap 2, finns som PDF i Athena).

Tyson, R. (2019). *Bildning och praktisk klokhet i skola och undervisning*. Stockholm: Natur & Kultur.

Wenger-Trayner, E., & Wenger-Trayner, B. (2015). *Communities of practice – a brief introduction*. (finns som pdf i Athena).